

ПОЛІКОНФЕСІЙНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА (НА ПРИКЛАДІ БУКОВИНИ)

У статті наводяться аргументи, чому релігія та Церква, як соціальні інститути, є інтеграторами та консолідаторами суспільства. На прикладі конфесійних ареалів та різних форм змін релігійного простору Буковини стверджується, що в українському суспільстві створена відповідна законодавча база для волевиявлення та задоволення світоглядних переконань громадян. Поліконфесійність та різні прояви релігійності означаються в статті як принцип демократичного суспільства і механізм реалізації європейських цінностей.

Ключові слова: релігія, релігійність, Церква, суспільство, поліконфесійність, глобалізація, інкультурація, релігійні свободи, релігійна мережа, релігійні організації.

The article argues why religion and the Church as a social institution, is consolidators and integrators society. The example of religious habitats and different forms of religious space changes Bukovina argued that Ukrainian society relevant legislative framework for the will and pleasure philosophical convictions of citizens. Polikonfesiynist and various manifestations of religiosity in Article oznachuyutsya as the principle of democratic society and the mechanism of implementation of European values.

Key words: religion, religious, church, society, polikonfesiynist, globalization, inculturation, religious freedom, religious network of religious organizations.

Релігія, як історичний архетип та духовний компонент суспільства, виконує в соціумі як інтегруючу, так і лімітуючу функції, забезпечуючи соціальну стабільність та позитивний психологічний клімат. До релігії та церкви, на відміну від інших соціальних інститутів, протягом останніх років зберігається найвищий рівень довіри (66%) [7, с.15].

Через релігію як основний чинник суспільної ідентифікації репродукуються культура, звичаї та традиції, формується менталітет етносу як на рівні країни, так і регіонів. Специфічний етноконфесійний склад населення якраз і відображає своєрідність Буковинського регіону, його неповторність та мозаїчність. Оскільки еволюційні зміни в релігійній мережі краю є відображенням як політичних, так і соціальних процесів, що відбуваються в Україні, їх необхідно відслідковувати, а це й актуалізує проблему дослідження.

Українське суспільство перехідного типу знаходиться перманентно в стані великих трансформацій. Важливими факторами змін в соціумі є глобалізація та її продукт – інкультурація. Змінюється культура українського етносу, його звичаї та традиції, цінності та світоглядні орієнтації. Однак, основоположним чинником, який відповідає за консервативну тенденцію збереження загальнолюдських цінностей і пріоритетів залишається релігія та основний продуктор духовного ґрунту суспільства – Церква.

Докорінно змінили Церкву і події на Майдані та війна на Сході країни після агресії РФ. Церква, будучи «не від світу цього» (Ів. 17: 16) показала, що вона є земним утворенням, соціальним інститутом, який оперативіно реагує на суспільні кризи та проявляє ініціативу у їх розв'язанні. Духовна та матеріальна підтримка держави різними конфесіями в часи суспільних змін та військової інтервенції з боку північного сусіда показали високий патріотизм та національну згуртованість церковного інституту. Волонтерство, капеланство, допомога транспортом та продуктами є високим підтвердженням громадянської позиції Церкви.

Чернівецька область є найменшою в Україні як за площею (8,1 тис. кв. км., або 1,3% від всієї території країни), так і за чисельністю населення – 904 тис. осіб, понад 80 національностей [3, с.43].

Поліетнічність та полікультурність краю, глобалізаційні процеси, що призводять до інкультурації, прикордонний характер області мають серйозний вплив на релігійний простір та роблять його поліконфесійним – 30 напрямів та течій.

Прикордонний характер регіону створює своєрідні вектори впливу як сусідніх країн (Румунія та Молдова), так і закордонних релігійних центрів (США, Європа, Росія). Тому Чернівецька область завжди була полем перетину і протистояння не лише економічних, політичних, етнічних, але й релігійних інтересів різних країн. Сформована в результаті цих процесів строката віросповідна палітра з одного боку, має свою специфіку, з іншого – слугує моделлю, на якій відображаються всі загальні закономірності та тенденції, що характерні для релігійного простору країни.

Хоча регіон вважається достатньо релігійним, його мережа в останні роки носить латентний характер існування. Так, до прикладу, в 2014 р. було зареєстровано лише 3 релігійні організації (УПЦКП-І, УГКЦ-І, ХВЕП-І).

На нормальне функціонування релігійності, як ми вважаємо, у першу чергу впливає той рівень релігійних свобод, які створені в українському суспільстві. По-перше, як вважає експерт в царині свободи совісті М. Бабій, свобода совісті та свобода релігії стали роз'язатися в нерозривному зв'язку зі світоглядними, духовними, життєвими аспектами буття особистості. По-друге, свобода совісті й свобода релігії в нашому суспільстві стали невід'ємними компонентами системи загальнолюдських цінностей та основних демократичних прав і свобод [6, с. 75]. Зауважимо, що усі свободи гарантують Конституція України та Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації». Останній закріпив широкі свободи, які реалізуються через поняття «свобода совісті», «свобода релігії», «свобода в релігії», «свобода церкви».

Закон своїми правовими нормами продемонстрував вихід України на рівень норм, прийнятих у міжнародних та європейських правових документах стосовно регулювання відносин у релігійній сфері.

Фактор високої релігійності українського суспільства відмітив В. Колодний, характеризується в розділі 1 «Концепції гуманітарного розвитку України до 2020 року»:

1. Результат створення в Україні умов для вільного оприлюднення світоглядної ідентичності, безперешкодної реалізації свободи совісті і, зокрема, релігійної свободи.

2. Поліконфесійність України з потужною постійно зростаючою мережею релігійних організацій.

3. Стабільно високий авторитет діячів церкви, релігійних структур у суспільстві. Поступове набуття релігією і церквою в Україні значущості адекватної місцю цієї інституції в громадянському суспільстві.

4. Відносно високий потенціал духовного впливу церков та релігійних організацій на духовний клімат, відносини, моральні оцінки в українському суспільстві, на позицію та орієнтири особи [16, с. 120-121].

Саме гарантовані свободи створюють можливість для реалізації поліконфесійності як різноманіття культур. Так, сьогодні в 417 населених пунктах області функціонує 1183 релігійні організації (1139 громад), 30 зареєстрованих напрямків і течій, а в середньому на один населений пункт припадає 2,8 релігійних організацій при щільності 1,3 організації (кількість релігійних громад на 1 тис. населення) [2, с.134]. Для порівняння нагадаємо, що у 1991р. в Чернівецькій області діяло 422 зареєстрованих (123 незареєстрованих) релігійних організацій, в 2000 р., відповідно – 1048 зареєстрованих та 123 незареєстрованих. Таким чином, кількість релігійних організацій порівняно з 2000 р. зросла на 11,4%.

Аналізуючи динаміку зростання релігійної мережі, зауважимо, що вона була не стабільною. Наприклад, у 2008 р. було зареєстровано 19 релігійних організацій, в 2009 – 8, в 2010 – 26, в 2011 – 17, в 2012 – 17, в 2013 – 7 і лише 3 в 2014 р. (0,25%) [1, с.46; 2, с.113; 3, с.44; 6].

Згідно з прогнозами, у подальшому очікується відносно невелике (до 2%) зростання кількості релігійних організацій і громад, що корелюється із загальноукраїнськими показниками [1, с.46; 2, с.132-133, 3, с.44].

Варто зауважити, що нестабільність у релігійній мережі краю викликана втручанням у її інститування та функціонування релігійних центрів інших країн. До прикладу, Румунська Православна Церква здійснює свій вплив на 110 румунованих парафій УПЦ

(26% від загальної кількості) та на 7 її монастирів щодо їх переходу під свою юрисдикцію або створення у м. Чернівцях Румунського вікаріату. До того ж, деякі священнослужителі проводять сепаратистські заходи з метою утворення осередків Бессарабської метрополії.

Значний вплив релігійні центри Румунії мають і на румуномовні громади протестантського віросповідання. Так, серед громад обласного об'єднання ЄХБ румуномовний сегмент складають 39 одиниць (39,1%) із 103 діючих. З двох зареєстрованих у 2014 році громад – одна румунована. Це також 14 румунованих громад (11,8%) із 118 діючих адвентистського напрямку. Росія і Румунія мають вплив і на 11 релігійних організацій Руської Православної Старообрядницької Церкви Білокриницької згоди.

Аналіз релігійної мережі Буковини свідчить, що при всій нестабільності її розвитку, вона є достатньою, щоб задовільнити духовні потреби населення краю. На 1 січня 2015 р. мережа включала 1183 релігійні організації (1135 релігійних громад), 12 управлінь та об'єднань, 21 монастир, 7 місій, 10 духовних навчальних закладів. При громадах працювало 424 суботніх та недільних шкіл.

Задоволенням духовних потреб вірних в минулому році опікувалось 1826 церковнослужителів, 20 із яких є іноземцями.

Аналіз релігійно-конфесійної мережі області свідчить, що вона, по-перше багатоконфесійна, по-друге – тяжіє до традиційної насиченості, по-третє, різна за своїми впливами. Як і в попередні роки лівова її частина – православ'я, яке складає 632 релігійні організації (в 2013 р. було 607) або 53,4% від загальної кількості. Цей напрямок також є лідером як за авторитетом так і за рівнем впливу серед населення, що свідчить про його ідентифікаційну функцію. Важливо підкреслити, що найпомітніші події в житті Буковини якраз були пов'язані саме з процесами, що відбуваються у православному просторі.

Сьогодні православ'я представлене на Буковині трьома напрямками: УПЦ, УПЦ КП, УАПЦ. Станом на початок 2015 р. в області функціонувало 4 єпархіяльні управління православного віросповідання (УПЦ-І, УПЦ КП-2, УАПЦ-1). Православними є 608 громад, 18 монастирів, 1 місія. Розвиненою у православ'ї є база репродукції релігійності – недільні школи, яких нараховується 57 (40 – в УПЦ та 17 в УПЦ КП). Щоправда, це половина від того, що було в 2000 році [див.: 2, с.135].

Серед православних течій сьогодні, як і в попередні роки, найбільш потужними напрямком в Чернівецькій області залишається Українська Православна Церква (УПЦ), яку підтримує понад 300 тис. мешканців краю (33% від загальної кількості населення). В структуру організації входить одне єпархіяльне управління (11 районних центрів та м. Чернівці) 12 благочинств, 435 релігійних організацій (422 громади), 12 монастирів (7 жіночих, 5 чоловічих із 395 ченцями), 40 недільних шкіл, 2 періодичних видання. Для проведення богослужінь УПЦ використовує 428 культових споруд (101,4% від потреб), з яких 278 перебуває у власності. За період 1992 – 2013 рр. збудовано 96 храмів. Громади обслуговує 444 священнослужителі (105,2% забезпеченості). Підготовкою та перепідготовкою кадрів церковнослужителів УПЦ займається приватний Чернівецький Богословський інститут (100 слухачів очної та заочної форм навчання), який функціонує з 1999 р. [6].

Менш розвинутою є мережа Української Православної Церкви Київського Патріархату (УПЦ КП), яка на Буковині має 2 єпархіяльних управління: Чернівецьке та Кіцманське. Мережа Церкви нараховує 176 релігійних організацій (14,7% від загальної кількості) та 169 громад, які мають 97 культових споруд (57,4% від потреб), з них 46 – у власності. Підготовкою священнослужителів УПЦ КП займається богословське відділення філософсько-теологічного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, яке є структурним підрозділом Київської Православної Богословської Академії і семінарії. Релігійні громади Церкви обслуговує 139 церковнослужителів (82,2% від потреби). При громадах діє 17 недільних шкіл [6].

В стадії становлення знаходиться мережа Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ), яка діє лише з 2009 року і сьогодні представлена 1-им єпархіяльним управлінням та 9 зареєстрованими громадами (1,9% православного середовища) [6].

В православну мережу також входить Руська Православна Старообрядницька Церква (Білокриницька згода), яка має 9 громад та 2 монастирі (2 черниці та декілька послушників). Громаду обслуговують 2 церковнослужителі (1 іноземець) [4, с.50].

Представлені на релігійній палітрі Буковини й історичні Церкви, які функціонують у формі католицизму 2-ох напрямів: Римо-Католицька Церква (РКЦ) та Українська Греко-Католицька Церква (УГКЦ), домінуючі позиції серед яких протягом багатьох років займає перша.

Римо-Католицька Церква, яка за кількісними показниками в області займає п'яте місце, представлена деканатом, в структуру якого входять 33 релігійні організації (30 громад як і в минулому році або 2,6% від загальної кількості), 3 монастирі (13 монахів), 24 культові споруди (80% від потреб). Всі культові споруди були передані Церкві в роки незалежності України. Більшість парафій РКЦ територіально знаходяться в місцях компактного проживання польської меншини. Всі вони підпорядковані Львівській архідієцезії. Громади обслуговують 8 церковнослужителів (26,7% від потреб), з яких усі іноземці (Республіка Польща).

Зауважимо, що мережа цієї конфесії носить латентний характер існування, оскільки з 2000 р. вона зросла лише на 4 одиниці (було 26) або на 13,3%.

Менш чисельною в області є Українська Греко-Католицька Церква (східний католицизм) – лише 26 громад (в 2000 р. їх було 17, що на 9 громад або на 34,6% більше), які обслуговують як і в минулому році 15 церковнослужителів (57,7% від потреб). Релігійні громади УГКЦ мають 17 культових приміщень (65,4% забезпеченості), з яких 9 у власності. При Церкві діє лише одна недільна школа (в 2000 р. їх було 2). Громади УГКЦ Чернівецької області входять до складу Коломийської-Чернівецької єпархії, яка є складовою Івано-Франківської митрополитії, утвореної в 2011 р. [1, с.53; 2, с.136; 6].

Широко представлені в релігійній мережі краю протестантські деномінації (6 напрямків), які по чисельності займають 2-е місце після православ'я. Вони сьогодні мають таку структуру: 1 Центр Церкви Адвентистів Сьомого Дня Реформаційного Руху (АСД РР), 6 обласних об'єднань (ЄХБ, ХВЕП, АСД, духовне управління об'єднань церков євангельських християн Чернівецької області, об'єднання Української Церкви Повного Євангелія, Чернівецький обласний центр об'єднаної церкви християн віри євангельської). Протестантські течії нараховують 468 (41,2%) зареєстрованих релігійних громад та 108 (9,5% від загальної кількості) таких, які діють без реєстрації. Протестантські Церкви: ЄХБ, ХВЕП, АСД, мають необхідні управлінські структури та 8 духовних навчальних закладів. Щоправда, якщо в 2014 р. порівняно з 2013 р. протестантська мережа зросла на 3 громади, то сьогодні – лише на 1 громаду. Нагадаємо, що в 2000 р. протестантська мережа складала 43% від загальної кількості релігійних громад області 10-ти напрямків. Це свідчить про такі трансформації як зменшення на 3,9% кількості громад відносно загальної кількості, але збільшення на 6 напрямків. Ці зміни можна пояснити процесами автономізації та сепаратизації.

Друге місце за розвинутістю релігійної мережі після УПЦ займають Євангельські Християни Бабтисти (ЄХБ), які мають 186 зареєстрованих організацій, що становить 15,8% від загальної кількості організацій області. В структуру напрямку входить 1 обласне об'єднання ЄХБ, в підпорядкуванні якого є 159 громад (14% громад від загальної кількості або 34% від кількості протестантської мережі), 3 місії, 4 навчальних духовних заклади; успішно діє 101 недільна школа (23,8% від загальної кількості). Громади обслуговують 380 пасторів (19,2% від загальної кількості, що складає 2,2 на 1 громаду). В користуванні об'єднання знаходиться 128 молитовних будинків (85,5% забезпеченості). До цього напрямку також відноситься 10 незалежних громад та 1 духовне управління об'єднань Церков Євангельських Християн Чернівецької області (7 громад, які обслуговує 10 пасторів). Без реєстрації діють 3 громади колишньої Ради Церков ЄХБ.

Відзначимо, що в 2000 р. Об'єднання ЄХБ мало 148 зареєстрованих громад (зростання на 11 громад або 6,9%), які обслуговувало 276 пасторів (зростання на 74 особи або на 2,1%), 132 недільні школи (падіння складає 31 школу або 23,3%) [2, с.136; 6].

Другою за кількісними показниками у протестантському середовищі є Церква Християн Віри Євангельської П'ятидесятників (ХВЕП), в структуру якої входить 119 релігійних організацій (9,9%). Серед них: 1 обласне об'єднання, що включає 98 громад (8,6%), місія «Євангельська звістка», 2 навчальних духовних заклади (59 слухачів). Громади обслуговують 410 пасторів (24,9% від загальної кількості або 4,2 на громаду). При громадах діють 70 недільних шкіл (16,9% від загальної кількості). Громади мають у своєму розпорядженні 92 молитовних будинки (93,8% від потреби).

Окремо щодо цього напрямку діють 1 Чернівецький обласний центр об'єднаної церкви Християн Віри Євангельської та 12 незалежних громад, що йому підпорядковані.

Важливою тенденцією розвитку цього напрямку є його висока динаміка за останні роки. У 2000 році, до прикладу, цей напрямок мав лише 77 зареєстрованих громад (зростання склало 21 громаду або 21,4%), яку обслуговувало 174 пастори (зростання склало 238 осіб або 37,6%), 39 недільних шкіл (зростання склало 31 школу або 44,3%) [2, с.137; 6].

Четверте місце в конфесійному розрізі Чернівецької області займає адвентизм. Він на сьогодні нараховує 99 організацій (8,4% від загальної кількості), до яких входить Буковинська конференція церков АСД, що охоплює Чернівецьку, Івано-Франківську та Тернопільську області. В Чернівецькій області даний напрямок представлений 96-ю громадами (8,4%), які обслуговує 238 пасторів (13% від загальної кількості або 2,3 на одну громаду). Церква має у своєму користуванні 102 молитовних будинки (106,2% забезпеченості). При Церкві функціонують Богословський інститут та 116 суботніх шкіл з 116 слухачами (27,4% від загальної кількості). Для порівняння нагадаємо, що у 2000 році Конференція мала 86 громад (зростання склало 10 громад або 10,4%), які обслуговувало 228 пасторів (зростання склало 10 осіб або 10,4%), 87 суботніх шкіл (зростання склало 29 шкіл або 29%).

У місті Чернівці діє також центр Української Уніонної Конференції Церкви АСД РР, який є частиною Східноєвропейського Дивізіону і співпрацює з виконавчим комітетом Євроазіатського дивізіону. В його підпорядкуванні знаходяться 8 зареєстрованих та 11 громад без реєстрації. Потребами віруючих опікуються 19 пасторів. При церкві функціонує 6 суботніх шкіл. За роки незалежності збудовано 6 молитовних будинків, одне орендується [1, с.52;6].

Найменш чисельною і порівняно малорозвиненою в протестантському середовищі є мережа Церкви Свідків Єгови, яка нараховує лише 23 зареєстрованих громади (2% від загальної кількості), ще 40 релігійних громад діє без реєстрації. Цей напрямок обслуговує 63 церковнослужителі (3,9 від загальної кількості та 2,7 на громаду). При громадах діють 40 релігійних шкіл (9,4% від загальної кількості). Зареєстровані і незареєстровані громади проводять богослужіння в 27 культових спорудах (42,9% забезпеченості). Порівняно з минулим роком всі показники залишаються сталими.

Підкреслимо, що в 2000 році деномінація мала 20 зареєстрованих (зростання склало лише 3 одиниці або 13%) і 21 незареєстровану громаду (зростання склало 19 громад чи 47,9%).

Таким чином, кількість зростання зареєстрованих громад ієговістів є мінімальною, в той час, коли збільшується кількість незареєстрованих. Останнє свідчить про те, що Церква продовжує орієнтуватися на есхатологічне майбутнє і важко входить у соціальний простір [1, с.53; 2, с.137; 6].

Представлені на релігійній мапі Буковини й неорухи, як феномен постмодерністської релігійності. Найбільш чисельними серед них, як і в Україні, є релігійні організації харизматистського спрямування, що типологічно включаються до неохристиянства. До них відноситься 1 об'єднання Церкви Повного Євангелія, в яке входить 7 громад (як і в минулому році). Щоправда, це об'єднання існує формально, оскільки вище названі громади діють самостійно. Окремо функціонують 12 незалежних громад цього напрямку. Релігійні потреби віруючих в харизматичних організаціях обслуговують 29 церковнослужителів (1,6% від загальної кількості). Характерно, що в чисельних показниках цей напрямок не змінюється протягом останніх років, а інституційна мережа носить латентний характер функціонування [2, с.137; 6]. Зауважимо, що харизматичний напрямок є також найбільш чисельним в неорелігійній мережі України. До прикладу, в 2013 році вони мали 1469 організацій, або 4,04% від загальної української мережі [4].

Всі інші течії неорухи є малочисельними. Це неохристиянство: 1 громада Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів (мормони), яка нараховує 60 осіб, але достатньо активно проводить місіонерську роботу за рахунок місіонерів із США; 1 громада Новоапостольської Церкви.

Східні культури орієнталістського спрямування репрезентовані неоіндуїзмом та буддизмом (діють без реєстрації). Це окремі групи прихильників Свідомості Крішні (біля 20 осіб), Шрі Чінмоя (30 осіб), Махаріші (13 осіб), громада віри Багаї (13 осіб). Всі дислоковані в м. Чернівці.

Неоязичники в краї представлені 4 громадами Рун Віри (близько 100 осіб). Вони намагаються відновити дохристиянські вірування українців.

До малочисельних, які не входять в якісь типологічні напрямки, можна віднести 2 громади Церкви Божої України, 1 громаду Назарян.

Релігії національних меншин в області представлені 1 громадою мусульман та юдейським культом.

В структуру іудаїзму входять 12 громад трьох напрямків (в 2013 було 9), 2 монастирі (2 черниці), які обслуговують 6 служителів культу [1, с.54; 2, с.137; 4]. Зазначимо, що іудаїзм в Україні в 2013 році склався з 309 організацій (0,8% від всієї релігійної мережі), які підпорядковані 4 центрам [6].

Без реєстрації своїх статусів в обласному центрі під виглядом різних громадських організацій діють прихильники Агні-Йоги Реріхів, вчення Порфирія Іванова, Церкви Останнього Заповіту. В Чернівецькій міській раді також зареєстрована Чернівецька обласна філія «Біотехнології» (біля 20 осіб).

Якщо в загальному проаналізувати процеси, які відбуваються в релігійному середовищі краю, то можна відмітити як позитивні, так і негативні моменти.

По-перше, слід зауважити, що Революція гідності та війна на Сході України підняли патріотичні настрої в релігійних організаціях та мобілізували їх на допомогу військовослужбовцям, що перебувають в зоні військових дій, переселенням. До прикладу, велика кількість священнослужителів УПЦ КП та УГКЦ перебувала на Майдані, а в даний час виконує капеланські та волонтерські функції.

Активну соціальну позицію займають і протестантські деномінації, чия діяльність спрямована на популяризацію духовності, здорового способу життя, моралізацію та толерантизацію відносин. Вони впроваджують в життя проекти по боротьбі з алко- та наркозалежністю, допомозі нужденним, людям похилого віку та багатодітним сім'ям. В рамках волонтерського руху надають матеріальну допомогу військовим частинам, які захищають кордони України від бандформувань та відновлення зруйнованих територій на Донбас (наприклад, «Східний поект»). Поліконфесійність – це не тільки різноманітність, різність культур, але й принцип, що об'єднує всіх через ідентичність до нації. Він уже десятки років реалізується спільними зусиллями науковців університету та релігійних організацій. Уже увійшли в практику проведення «Сдиних днів релігійної свободи» під час наукових конференцій. Це не тільки формує діалог науковців та представників релігійних організацій, але й зближує, у першу чергу, лідерів конфесій. Також увійшло в практику проведення спільних заходів та спільних молитв, остання з яких відбулася 3 жовтня 2015 р.

До проблемних сегментів діяльності Церков можна віднести майнові конфлікти та зміну канонічного підпорядкування в православному середовищі. Це також певна відособленість Чернівецько – Буковинської єпархії УПЦ від інших конфесій, що проявляється у відмові брати участь у спільних молитвах чи заходах, підтримці єкуменічного руху.

Зберігається негативний вплив закордонних клерикальних центрів на Руську Православну Старообрядницьку Церкву Білокриницької згоди.

Негативно впливають на функціонування протестантської мережі відцентрові процеси, які спричиняють подрібнення громад та створення нових зі схожою догматикою. Проблемою для протестантського середовища є і те, що в останні роки зменшується матеріальна та фінансова підтримка з боку зарубіжних центрів, що висуває на порядок денний пошук нових форм набуття самостійності.

Загальною проблемою для всіх релігійних організацій краю, що є відповідним і для України, оскільки формується громадянське суспільство, є раціоналізм в релігії («економіка релігії»), індивідуалізація, приватизація та виникнення «громадянської релігії», а звідси і поза інституційний характер релігії. Західна культура уже зіткнулася з цим явищем, україна тільки входить в нього.

Існуючі в релігійному середовищі проблеми вимагають підключення до цих процесів науковців та органів місцевого самоврядування.

Висновки. Аналіз кількісних та якісних показників, матеріальної бази релігійної мережі Буковини дозволяє зробити такі узагальнення:

1. Релігійна мережа регіону є багатоконфесійною, вона своєю строкатістю та динамікою розвитку відображає ті загальні закономірності і тенденції, які характерні для релігійного простору України.

2. Аналіз динаміки змін мережі за останні роки свідчить, що вона отримала певне насичення, в основному носить латентний характер існування і згідно прогнозам буде розвиватися невисокими темпами (до 2% в рік), що корелюється із загальноукраїнськими показниками.

3. Специфікою релігійної мережі області є її достатня розвинутість, постійна диверсифікація та покращення матеріальної бази, підвищення освітнього рівня кадрів священнослужителів.

4. Лідером у релігійному середовищі та основним ідентифікатором національної приналежності, механізмом збереження культури, традицій, формування менталітету залишається на Буковині православ'я.

5. У певній мірі призупинилася динаміка розвитку протестантської мережі для якої характерні риси автономізації, сепаратизму та створення нових, модернових форм релігійності.

6. Не отримують подальшого розвитку в релігійному просторі краю конфесії нацменшин та новітніх релігій, кількісні показники яких є незмінними протягом останніх років.

7. Загальними проблемами для поліконфесійного краю, які збережуться на майбутнє, буде невисока забезпеченість культовими спорудами та кадрами священнослужителів; недостатній розвиток бази репродукції релігійності – катехетичних шкіл та навчальних закладів; позаінституційний характер релігії як феномен громадянського суспільства

Джерела та література

1. Докаш В. Релігійна мережа Буковини у контексті соціокультурних трансформацій / В.Докаш // Соціокультурні виміри релігійних процесів у світі та Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції 30-31 травня 2013 р. / за заг. ред. проф. Докаша В. І. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013 – С. 45-56.
2. Докаш В. Сучасний стан, динаміка та основні тенденції розвитку релігійної мережі в Чернівецькій області / В.Докаш // Релігія та Соціум. Міжнародний часопис. Чернівці: Чернівецький нац. університет, 2014. – №1-2 (13-14) – С. 132-138.
3. Докаш В. Релігійна мережа Буковини в її інституційно трансформаційних змінах (2000-2012 рр.) / В.Докаш, О.Докаш // Релігія та соціум у контексті глобальних трансформацій: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції 29-30 травня 2012 р. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – С. 43-51.
4. Релігійна мережа, її кадрове та матеріальне забезпечення: основні тенденції, динаміка змін, перспектива розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1212%3A1&catid=51%3Aastats&Itemid=79&lang=uk
5. Релігія і влада в Україні: проблеми взаємовідносин. Інформаційні матеріали до круглого столу на тему: Державно – конфесійні відносини в Україні станом на 2013 рік: рух до партнерства держави чи до кризи взаємин? 22 квітня 2013 р. – Київ: Центр Разумкова, 2013. – 47 с.
6. Релігійна мережа, її кадрове та матеріальне забезпечення: основні тенденції, динаміка змін, перспектива розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1212%3A1&catid=51%3Aastats&Itemid=79&lang=uk
7. Україна – 2014: Суспільно – політичний конфлікт і Церква (Інформаційні матеріали). – Київ: Центр Разумкова, 2014. – 28 с.
8. Український Асоціації релігієзнавців двадцять років. Збірник праць та інформативок/за ред. проф. А. Колодного//Українське релігієзнавство. - №65. - К., 2013. - 324 с.
9. Церковно-релігійна ситуація і державно-конфесійні відносини в Україні: підсумки десятиліття, тенденції і проблеми // Національна безпека і оборона. – Київ: Центр Разумкова, 2011. – С. 37-61.

УДК 27-726.6:316.7(477)

Ю. Ліннік

ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЮВАННЯ ПОМІСНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

В статті досліджуються проблеми конституювання помісної православної церкви в Україні. Автор розглядає причини, які сприяли гальмуванню проголошення автокефалії Українською православною церквою в 90 — х рр. XX ст. Робиться спроба охарактеризувати релігійне життя держави, а також спроба прогнозу моделі державно-церковних відносин, яка сприятиме конституюванню помісної церкви в Україні.

Ключові слова: Українська православна церква, помісна церква, автокефалія, конституювання, модель державно-церковних відносин.

The article is examined the constitution of the Orthodox Church in Ukraine. The author examines the reasons that contributed to the deceleration proclamation autocephalous Ukrainian Orthodox Church in the 90 - ies. XX century. The article is fed a clear characteristic the socio - political and religious life of the state. The author developing a model of state - church relations, which will promote the constitution of the Local Church in Ukraine.

Key words: Ukrainian Orthodox Church, local church, autocephaly, the constitution, the model of state - church relations.

У своїх дослідженнях ми неодноразово зверталися до проблеми проголошення автокефалії і утворення помісної православної церкви. Дане питання є надзвичайно актуальним в сучасному соціально – політичному контексті. Адже навіть пересічний українець може сказати, що отримання автокефального статусу для церкви є надзвичайно складним, але, в той же час, необхідним завданням.

Як і 20 років тому, на початку 90 - х рр. XX ст., православ'я в Україні переживає кризу. Вона спричинена не стільки розколом (як тоді), як спробами РФ (Російська Федерація) за допомогою РПЦ (Російська православна церква) вплинути на УПЦ МП (Українська православна церква Московського патріархату) та соціально - політичну ситуацію в країні. Протиріччя всередині православних конфесій поглиблюються також внаслідок складної політичної ситуації та військових дій на сході. Та все ж, ці обставини не зменшують перспективи в справі утворення помісної православної церкви, як і не анулюють цілком всі кроки, котрі були зроблені православними конфесіями в цьому напрямку.

По - суті, існуючий поділ між православними церквами не ґрунтується ні на яких догматичних та канонічних відмінностях, тому, на нашу думку, він тимчасовий. Беручи до уваги, що Україна — одна з найбільших православних країн світу та має всі необхідні як канонічні так і історичні передумови, щоб Українська православна церква стала помісною, очевидно, що єдина помісна